

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка

*Весь світ з вами,
якщо ви з нами !*

Туризм і рекреація: наука, освіта, практика

м. Мукачево

УДК [338.48-53:338.48-6]:001:37(043.2)

Т 86

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від 12 травня 2021 р.)*

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 14 від 27 травня 2021 р.)*

Відповідальна за випуск – кандидат географічних наук, доцент Смочко Н.М.

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д.психол.н., професор (голова); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Смочко Н.М. – к.геогр.н., доц.; Мовчан К.М. – директор Наукової бібліотеки МДУ; Медвідь Л.І. – ст. викл.; Кампов Н.С. – ст. викл.; Цупанич О.І. – провідний фахівець кафедри.

У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку туризму та рекреації України та світу. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на розвиток туристичної та рекреаційної сфери на світовому, національному та регіональному рівні.

УДК [338.48-53:338.48-6]:001:37(043.2)

Т 86 Туризм і рекреація: наука, освіта, практика: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції/ ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.) та ін. – Мукачево: РВВ МДУ, 2021. – 132 с.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2021

ЗАРОДЖЕННЯ МОНАСТИРСЬКОГО ЖИТТЯ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ

На сьогоднішній день релігійний туризм вважається одним з найдавніших видів туризму. На території України і, в тому числі Закарпатської області, є величезна кількість релігійних споруд, які вирізняються історико-культурною та сакральнo-мистецькою привабливістю. Формування релігійного туризму розпочалося на початку ХІХ ст., коли, крім об'єктів історії, культури та архітектури туристи почали відвідувати і сакральні споруди різних конфесій. Вдосконалювалися засоби транспорту і зв'язку. Люди отримали більше можливостей відвідувати святі місця.

Важливими об'єктами релігійного туризму в регіоні є монастирські комплекси. Вони є характерними культовими спорудами греко-католицької, православної і римо-католицьких церков.

Згідно археологічних та писемних джерел християнство мало поширення на території сучасного Закарпаття ще до прийняття його офіційною релігією в Київській Русі. Більшість дослідників пов'язують поширення християнства грецького обряду з іменами св. Кирила та Мефодія, або, принаймні, їх учнів (І.Базилевич, М. Лучкай, архім. Василій (Пронін)).

Джерелом духовності та освіти були монастирі. Аналізуючи джерела та монографічний матеріал можна прийти до висновку, що в дотатарські часи на Закарпатті могли вже існувати монастирі в Грушеві та Углі. Цю думку підтверджує дослідник поч. ХХ ст. Ю. Жаткович, який пише, що після відходу татар грушевські монахи скаржилися угорському королю Бейлі ІV про втрату документів та грамот на землеволодіння [1].

Стосовно монастиря в Мукачеві, то документів про його заснування раніше від 1360 р. не виявлено. Справжній розквіт православ'я на Закарпатті пов'язують з діяльністю подільського князя з роду Гедимінів – Федора Корятовича. Князь розбудував Мукачівський монастир та надав йому у володіння ряд сіл із своїх маєтків, він сприяв розвитку освіти та культури у краї.

Складне питанням залишається визначення церковної юрисдикції у краї. Вчені припускають, що на Закарпатті почали формуватися два центри церковної влади. Перший – в Мукачеві та другий – в Грушеві. У середині XV ст. в Мукачеві згадується пресвітер Лука, який міг виконувати єпископські функції, підпорядковуючись сербському митрополиту. Відома також грамота константинопольського патріарха Антонія від 1391 р. про надання Грушевському монастирю право ставропігії.

У 1491 р. в Мукачеві вже згадується єпископ Іоанн, що прагнув поширити свій вплив на всю територію краю. У XVI-XVII ст. східний обряд на Закарпатті почав потерпати від тиску католицизму та реформатства. З ініціативи місцевих правителів та церковної верхівки було ініційовано укладення Ужгородської унії 1646 р. Згідно унії «нова церква» зберігала східний обряд та мову богослужіння, але визнавала догмат та владу римського папи. Після смерті єпископа Василя Тарасовича уніатським єпископом було обрано Петра Парфенія, а православним єпископом Іоанникія Зейкана. Останній був змушений у 1663 р. залишити Мукачівський монастир й керувати єпархією з Імстичева та Углі. З того часу для православної віри розпочалися не легкі часи [1].

Центром опору унії та латинізації залишалася Мармарощина, де наприкінці XVII – на початку XVIII ст. постало цілий ряд монастирів. Серед них, згідно «Списания обителей Мараморошских», були: Драгівський, Кричевський, Боронявський, Бедевлянський, Білоцерківський, Вільхівський, Бичківський. Вище названі монастирі були засновані стараннями православних владик Йосифа (Стойки) (1690-1711) та Досифея (Федоровича) (1717-1735), які

прагнули створити міцний плацдарм для оборони віри. На початку ХХ ст. через цілий ряд причин розпочалося відродження православної церкви.

Угорський уряд всіляко намагався придушити цей рух, вбачаючи в ньому соціальний та національно-визвольний характер. Було ініційовано два судові процеси проти православних у Мараморощ-Сиготі (1903-1904, 1913-1914 рр.), які не могли припинити цей процес. У цей на чолі православного руху став ієромонах Олексій (Кабалюк). Після включення Закарпаття до Чехословаччини під назвою Підкарпатська Русь (1919 р.) православна церква отримала можливість вільно розвиватися. Згідно канонічних прав, на цю територію поширила свою владу Сербська православна церква. У 1921 р. Синод СПЦ направив на Підкарпатську Русь свого делегата – єпископа Нішського Досифея (Васич) [2].

Було засновано десятки православних громад та впорядковано чернече життя. Створено чоловічі та жіночі монастирі в Ізі, Липчі, Терєблі. Однією з найбільших проблем того часу, була недостатня кількість православного духовенства. У 1920-1930-х рр. частина православних приходів, монастирів та скитів підпорядковувалася Празькому архієпископу Савватію (Врабец), що отримав хіротонію від константинопольського патріарха. У 1938 р. на Мукачівсько-Пряшівську кафедру було призначено єпископа Володимира (Раїч). Перебування нового єпископа в Мукачеві було малотривалим, позаяк, згідно Мюнхенської угоди частина Підкарпатської Русі була окупована Угорщиною. Єпархіальне управління та єпископ перейшли до Хуста, який у березні 1939 р. також захопили угорці. У квітні 1941 р. єпископа Володимира заарештували, а в жовтні того ж року вислали до Сербії [2].

Якісно новий етап в житті православної церкви розпочався наприкінці 1980 - на поч. 1990-х рр., коли на чолі Мукачівсько-Ужгородської єпархії стояв архієпископ Євфимій (Шутак). За декілька років було відновлено десятки православних церков та монастирів, відродилася духовна освіта у краї. У 1994 р. зі складу Мукачівсько-Ужгородської єпархії було виведено Хустсько-Виноградівську єпархію. У 2000-2007 рр. Єпархією в Мукачеві керував єпископ

Агапіт (Бевцик). 21 грудня 2007 р. Священний Синод УПЦ прийняв рішення про призначення архімандрита Феодора (Мамасуєв) на посаду єпископа Мукачівсько-Ужгородського [3].

3 грудня 2007 р. у Трапезному храмі Києво-Печерської Лаври собор архієреїв висвятив його у єпископи. Єпископ Феодор реформував єпархіальне управління, створив 7 відділів, що буде сприяти посиленню місіонерської та пастирської роботи серед населення.

На даний час на території Мукачівсько-Ужгородської єпархії діє 290 приходів, які обслуговують 265 священників та 14 монастирів (біля 200 монахів та монахинь). У м. Ужгород діє Духовна академія імені св. Кирила та Мефодія.

Отже, у Закарпатській області є широкі перспективи для розвитку релігійного туризму та паломництва. Для цього в області є наявні підстави: наявність святих місць та багата історико-церковна спадщина.

Список використаних джерел

1. Медвідь Л.І. Релігійний туризм як один із напрямів розвитку туристичної галузі Закарпатської області. Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи. – Вип. 3: Мат. Між народ. наук. конф. «Туризм і розвиток регіону» (Івано-Франківськ – Яремче, 19-21 жовтня 2011 р.) / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ: «Фоліант», 2011. 560 с.

2. Де можна подорожувати святими місцями Закарпаття.[Електронний ресурс]. – http://mukachevo.today/news/suspilstvo/de_mozhna_podorozhuvati_sv_jatimi_miscjami_zakarpatja

3. Соколенко С. Закарпатська область. [Електронний ресурс]. – <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2005-study/zakarpatya-oblast>

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. РЕСУРСНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТУРИЗМУ.	6
Горбанець С. Ю., Пасєка С.Р. Туристично-інформаційний центр як інструмент промоції туристично-рекреаційних ресурсів	6
Гладкий О. В., Манукян А. Е. Фактори туристичної привабливості Закарпатської області на туристичному ринку ЄС	10
Заставецька Л.Б., Заставецький Т.Б. Похмурий туризм в умовах сьогодення: функції та тренди	14
Питуляк М.Р., Питуляк М.В. Структура та сучасний стан рекреаційно-туристичного потенціалу Бережанського горбогір'я	17
Смирнов І.Г. Напрями активізації українсько-польського транскордонного туризму (ресурсний чинник)	21
СЕКЦІЯ 2. КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ТУРИЗМІ.	26
Бергхауер О. О., Фодор Д. Д. The state and problems of the tourism industry in ukraine and Transcarpathia	26
Береш А.В., Касинець О.В. Зародження монастирського життя на території Закарпаття	30
Брижак Н.Ю. Підготовка майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи: теоретичний аспект	34
Гартл О.Є., Кузьма-Качур М.І Краєзнавчий підхід у формуванні екологічного мислення молодших школярів	37
Мисан Ю. С., Пасєка С.Р. Історико-культурний потенціал розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області	40
Павлюк Л.Р., Дністрянська Н.І. Туристичний потенціал пам'яток оборонної архітектури західної України та перспективи його використання	44
Таранова Н.Б. Топоніми як елемент краєзнавчих досліджень	48
СЕКЦІЯ 4. ТУРИЗМ І ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА: ПРІОРИТЕТИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ.	52
Антоненко В.С., Деркач Ю.Ю. Розвиток підприємництва в сфері обслуговування	52
Безрук Ю.М., Тищенко О.Л. Туризм в епоху пандемії COVID-19	55
Гоблик-Маркович Н.М., Копин Н. Організаційні аспекти соціально-культурної анімації у сфері гостинності	59
Гоблик-Маркович Н.М., Фірцак М.В. Віртуальні технології у сфері туризму та гостинності	62
Зеленська Л.В., Шандор Ф.Ф. Історіографія подієвого туризму античних часів	66
Карнаушенко Т. В., Пасєка С.Р. Інноваційні можливості розвитку туризму у Рівненській області	69
Лепкий М.І., Деркач Ю.Ю. Потенціал розвитку сфери гостинності України в умовах пандемії	72

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>